

УДК 75.01+75.051](510)«200/201»:316.74–053.2

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2024.2.10>**Ковальова Марія Миколаївна,**

кандидат мистецтвознавства,
завідувачка кафедри живопису,
доцент кафедри живопису
Харківської державної академії дизайну і мистецтв
ORCID ID: 0000-0002-9254-2565
kovaleva2075@gmail.com

У Ітін,

аспірант кафедри живопису
Харківської державної академії дизайну і мистецтв
ORCID ID: 0009-0001-3228-391X
uitin88124@outlook.com

ЕСТЕТИКА АНІМАЦІЇ В СТАНКОВОМУ ЖИВОПИСІ КИТАЮ 2000–2020-Х РОКІВ: ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТЕМИ ДИТИНСТВА

У середині 2000-х років разом з бурхливим розвитком інтернет-ресурсів у Китаї почалося активне поширення аматорської і професійної анімації. «Дунхуа» (в перекладі з китайської означає «анімація») – це унікальний жанр мистецтва, який поступово набирає обертів в китайській культурі, та впливає на розвиток багатьох видів мистецтва, зокрема на сучасний станковий живопис Китаю.

Китайські художники Цзе Сю, Лю Є, Лі Цзікай та інші активно переймають естетику та наративні елементи анімації, інтегруючи їх у свою творчість, що призводить до виникнення унікального культурного феномену, заснованого на синтезі візуальних і пластичних мистецтв. Більшість із цих митців досягли світового визнання на хвилі періоду «відкриття Китаю» на початку 1990-х років. Художники в своїй творчості найчастіше звертаються до теми дитинства, використовуючи її для вираження власних спогадів, емоцій та рефлексій. Вплив дунхуа стимулює художників до використання символів та метафор, це може бути як пряма цитата з анімації, так і інтерпретація певних мотивів та тем.

Більшість живописних робіт митців виконуються серіями, які присвячені «життю» одного вигаданого персонажу та нагадують «стоп-кадри» з анімаційних фільмів. Це додає нові виміри до розвитку станкового живопису, збагачуючи його сучасними концепціями і комерційними стратегіями. Під впливом дунхуа китайські художники створюють унікальний синтез традиційного мистецтва та сучасних анімаційних технік, роблячи мистецтво більш інтерактивним, виразним та змістовним. Завдяки великій любові до власної історії і традицій, китайські митці в своїй творчості раз за разом звертаються до фольклору та легенд, використовуючи, наряду з новітніми техніками, стильові особливості національного живопису тушию.

Ключові слова: культура, мистецтво, соціум, живопис, анімація, дунхуа, Китай, тема дитинства.

Kovalova Mariia, WU Yiting. ANIME AESTHETICS IN EASEL PAINTING IN CHINA 2000–2020: INTERPRETATION OF THE THEME OF CHILDHOOD

In the mid-2000s, along with the rapid development of Internet resources, amateur and professional animation began to spread in China. "Donghua" (translated from Chinese as "animation") is a unique genre of art that is gradually gaining momentum in Chinese culture and influencing the development of many art forms, including contemporary easel painting in China.

Chinese artists Jie Xu, Liu Ye, Li Zikai, and others are actively adopting the aesthetics and narrative elements of animation, integrating them into their work, which leads to the emergence of a unique cultural phenomenon based on the synthesis of visual and plastic arts. Most of these artists achieved worldwide recognition in the wake of the "opening of China" period in the early 1990s. In their work, artists often refer to the theme of childhood, using it to express their memories, emotions, and reflections. The influence of Donghua stimulates artists to use symbols and metaphors, which can be either a direct quote from the animation or an interpretation of certain motifs and themes.

Most of the artists' paintings are made in series, which are dedicated to the "life" of one fictional character and resemble "freeze-frames" from animated films. This adds new dimensions to the development of easel painting, enriching it with modern concepts and commercial strategies. Under the influence of Donghua, Chinese artists create

a unique synthesis of traditional art and modern animation techniques, making art more interactive, expressive, and meaningful. Due to their great love for their history and traditions, Chinese artists repeatedly turn to folklore and legends in their work, using, along with the latest techniques, the stylistic features of national ink painting.

Key words: culture, art, society, painting, animation, donghua, China, the theme of childhood.

Вступ. Японське аніме та його світове визнання наприкінці ХХ сторіччя надихнуло китайських митців на створення власного анімаційного жанру, відомого під терміном «дунхуа» (动画, «анімовані малюнки»). Він охоплює широкий спектр анімаційних творів, створених у Китаї і є важливим елементом сучасної китайської культури. Як і японське аніме, він має свої унікальні естетичні та тематичні риси, що відображає національну ідентичність та культурну спадщину Китаю. Китайські аніматори часто включають в свої роботи традиційні китайські художні мотиви та елементи національної культури. З розвитком новітніх технологій дунхуа стала більш технічно досконалою – традиційну техніку тушшю і ляльковану анімацію поступово витісняє комп'ютерна графіка.

Китайські митці в своїх творах піднімають гострі соціальні теми, такі як урбанізація, екологія, технологічний прогрес тощо. Це надає глибини та актуальності сюжетам, роблячи їх близькими та зрозумілими для широкої аудиторії. Китайські станковісти активно інтегрують елементи стилістики аніме та дунхуа у свої картини: чіткість контурів та виразність деталей, лаконічність кольорової гами, динаміка і передача руху персонажів, кадрування композиції, деталізованість. Художники звертаються до сюжетів з дунхуа, зображуючи фантастичні світи, міфологічні сцени, що дозволяє створювати багатопланові та концептуально насичені станкові роботи. Тема дитинства займає особливе місце в китайській мистецькій практиці. Вона часто розкривається через призму яскравих сюжетів, багатих емоцій та глибоких символів, що «резонують» з глядачами різного віку.

Матеріали та методи. Джерельною базою публікації є інформація з інтернет сторінок провідних світових аукціонів, на яких представлені твори популярних молодих митців Китаю; а також статті провідних американських і китайських мистецтвознавців, які

вивчають сучасні тенденції розвитку арт-ринку, у тому числі розгортання «анімаційного» стилю в сучасному живописі. В дослідженнях науковці зосереджують увагу на двох аспектах творчості китайських художників – по-перше, на тематичній своєрідності і стилістиці модернізму, що відрізняє їх від їхніх попередників; і по-друге, на їх «ринкових стратегіях», які відповідають пануванню глобальному капіталізму в мистецькій індустрії. Методологічна основа публікації заснована на міждисциплінарному дискурсі, історико-культурному та соціокультурному аналізі сучасних тенденцій світового живопису.

Мета – аналіз інтерпретації теми дитинства в «анімаційному стилі» в живописних творах сучасних художників Китаю.

Результати. Дунхуа, як форма сучасного мистецтва, має унікальну естетику, що впливає на культуру та суспільство по всьому світу. Дунхуа не тільки завоювало серця мільйонів глядачів не тільки Китаю, а й всього світу, стало важливою частиною глобальної культурної спадщини, впливаючи на різні аспекти сучасного мистецтва, від моди до кіно та літератури. Естетика дунхуа вирізняється своїм унікальним стилем, який легко впізнати завдяки характерним рисам, який дозволяє передати широкий спектр емоцій та відчуттів персонажів [9, с. 11]. Китайські станковісти, наслідуючи концептуальні особливості китайської анімації, відображають культурні та соціальні аспекти життя, розкриваючи «універсальні» теми, що робить їх доступними та зрозумілими для глобальної аудиторії. В своїх станкових творах художники піднімають «вічні» теми, такі як боротьба між добром і злом, дружба та любов, технологічний прогрес, екологія, політика та інші моральні дилеми. Через фантастичні, а іноді «постапокаліптичні» сюжети, художники відтворюють складні питання, що дозволяє глядачам розмірковувати над сучасними проблемами суспільства.

Китайські художники розпочали запозичувати з дунхуа характерні елементи, такі як чіткі контури, яскраві кольорові колорити, створюючи новий, динамічний стиль, що поєднує багатство олійних фарб із візуальною виразністю анімації. Митці часто використовують незвичайні композиційні рішення,

динамічні ракурси та перспективи, що додає руху статичним зображенням. Художники все частіше торкаються соціальних і культурних тем, досліджуючи питання ідентичності, технологічного прогресу, урбанізації та екології, часто використовуючи символіку та образи, запозичені з анімації.

Іл. 1. Сюй Цзе. Діти 1. 2010. Полотно, олія. 50x40. Приватна колекція

Іл. 2. Сюй Цзе. Діти 2. 2013. Полотно, олія. 115x96. Приватна колекція

Іл. 3. Сюй Цзе. Діти 5. 2010. Полотно, олія. 50x150. Приватна колекція

Одним з яскравих представників «анімаційного» стилю в станковому живопису Китаю є Сюй Цзе. Художник народився в 1960-х роках у Шанхаї, де навчався на факультеті олійного живопису Академії образотворчого мистецтва (1987–1991). Роботи Сюй Цзе були представлені в багатьох місцях світу, таких як Шанхай, Японія, Корея, Сінгапур і США [6, с.126]. Найвідоміша серія робіт Сюй Цзе – «Діти (Китайські хлопці та дівчата)» нагадує анімаційний серіал та демонструє схожість та єдність людей у світі (іл. 1–3). На більшості картин зображена група дітей, які живуть і насолоджуються простим, тихим і безтурботним життям в ідеалізованій країні «щастя і добробуту». Діти на картинах митця втілюють безпосередність і животворну енергію молодості. Портрети дітей відображають особливий світ дитинства, де кожен момент наповнений дивовижними враженнями та відкриттями. Художник намагається закріпити в своїх творах невловимий момент невинності, радості та допитливості, які є невід’ємними складовими дитячого світу. Дитячі образи відзначаються тим, що художник намагається передати не тільки зовнішню красу, але й внутрішній світ маленьких героїв.

Сюй Цзе в своїх роботах використовує світлі, яскраві та насичені кольори, що підкреслюють емоційну складову теми дитинства. Використання світлотіні та тіней дозволяє митцю створити умовне відчуття глибини та об’єму форм, відчуття яскравого сонячного освітлення, що посилює емоційність і позитивізм зображень. Стиль Сюй Цзе поєднує риси реалізму і імпресіонізму, поєднання яких

дозволяє митцю висловити своє бачення теми дитинства. Художник використовує певне спрощення форм та структур, щоб передати енергійність, динамічність та казковість «дитячого світу». Дитячі образи Сюй Цзе викликають у глядача відчуття радості, тепла та невимушеності, переносячи його в унікальний світ дитячого бачення. Характерною рисою дитячих портретів майстра є увага до деталей, яка несе в собі важливість дрібниць у світі маленької людини. Кожен малюнок або кольоровий акцент є не лише елементом композиції, а й способом передати уподобання, мрії та емоції персонажів.

Меланхолійні картини Лі Цзікай, на відміну від робіт Сюй Цзе, сповнені смутку та емоційної пригніченості персонажів в апокаліптичних, похмурих сценах (іл. 4–7). Народившись у 1975 році в Ченду (Китай), Лі Цзікай є представником «Покоління Еґо» 1970-х років – групи сучасних китайських митців, які піднімають екзистенціальні теми в мистецтві [2, р. 22]. Як і у Сюй Цзе, живописні твори Лі Цзікай поєднуються в тематичні серії. В роботі «Запали вогонь» (2013) художник створює оточення навколо самотньої фігури, яка тримає тліючу гілку (іл. 6). Під ногами героя чорні та сірі осколки деревного вугілля немов «киплять» вогненно-червоними слідами фарби, які асоціюються з краплями крові від глибоких поранень.

Більшість живописних робіт художника сприймаються як графіка: сплюсненість простору, сріблястий колорит з чіткою колористичною домінантою, контурність, що нагадує стиль ранніх анімаційних творів, виконаних традицій-

ною китайською тушшю. Лі Цзікай зазвичай використовує ахроматичну палітру кольорів, яка близька за змістовним навантаженням творів: сумом, розпачем, ізольованістю, депресією.

Картина «Самотня планета» (2009) є цікавим винятком, в якій земна куля, що складається з веселих кольорів, перевернута, а на її вершині розташовані два маленькі персонажі. Замість того, щоб зобразити момент самотності свого героя, як в більшості своїх робіт, художник вирішив представити двох персонажів. Художник відмовляється від конкретної сюжетності, намагаючись втілити своє

суб'єктивне розуміння буття. Його роботи є прикладом зміни практики сучасного мистецтва в Китаї, де митець виходить за рамки регіональних особливостей і висвітлює ширші, глобальніші проблеми суспільства.

Як каже Лі Цзікай: «В кожному є образ підлітка, але він більше не може повернутися в минуле... Зображення дітей в анімаційних малюнках є алегорією, сповненою метафор реального світу» [1, с. 171]. Це добре пояснює, чому дитячі зображення митця завжди демонструють смуток, нікчемність, пригніченість, насильство та інші емоції дорослого

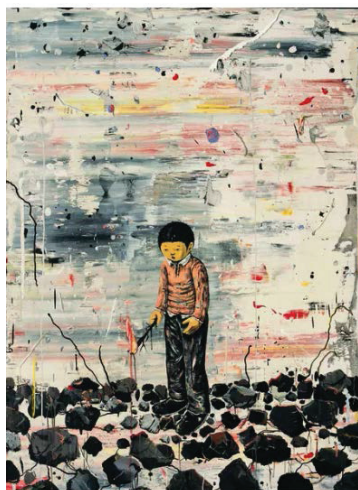
Іл. 4. Лі Цзікай. Гостре лезо. 2004. Полотно, олія. 48x39. Приватна колекція

Іл. 5. Лі Цзікай. Кінь, муха і лист. 2005. Полотно, олія. 149,5x189,5. Приватна колекція

світу. В сучасному соціальному середовищі «анімаційні» дитячі образи відбивають внутрішні дилеми особистості через зображення, що «існують» між реальністю та фантазією, минулим і майбутнім. У сучасному олійному

живописі Китаю популярна тема дитинства ґрунтується на особистому досвіді митців. Власні спогади з дитинства художники використовують як відправну точку для втілення своїх внутрішніх думок й емоцій [8, с. 130].

Іл. 6. Лі Цзікай. Запали багаття. 2013. Акрил, полотно. 40x65. Галерея Емі Лі

Іл. 7. Лі Цзікай. Оболонка. 2021. Акрил, полотно. 60x80. Приватна колекція

Наприкінці 1990-х Лі Цзікай експериментував із суто формалістичними мазками та композиціями, змінивши олійну техніку на акрил, що надало змогу ширше використовувати елементи національного стилю [3, р. 301]. У серії «Поруч із щастям» (2002) він намалював кілька картин з хлопчиками, які кричали та співали, щоб виплеснути свої емо-

ції. В цей час він звертається до комічності і гротескності. Його ранні експерименти з лініями інтегруються в чіткі мазки пензля. Цей стиль поєднання графічних елементів і кольорових площин та синтез форм демонструють глибину художньої концепції майстра.

В картинах «Гостре лезо», «Кінь, муха і лист», «Запали багаття», «Оболонка» май-

стер намагається втілити відчуття незахищеності і вразливості людей, їх бажання знайти і відчувати впевненість та свободу від соціуму (іл. 4–7). Лі Цзікай знаходить спосіб «рятування» подорожуючого хлопчика, сховавши його в «оболонці» від реального життя (іл. 7). Автор відбиває свій болісний досвід стиснутий між двома крайнощами: смуток і надія.

Починаючи з перших робіт майстра, присвячених майже ідеалізованим персонажам, що знаходяться в мрійливому, навіть медитативному стані, до віддалення персонажів в якісь нереальний самотній фантазійний світ, митець немов відмовляється боротися із викликами зовнішнього світу, але звертається до свого серця в пошуках трансцендентності буття.

Іл. 8. Лю Є. Дівчина (Руан Лінг'ю). 2002. Полотно, олія. 60x45. Приватна колекція

Іл. 9. Лю Є. Хор Ангелів (Червоний). 2004. Полотно, олія. 60x45. Приватна колекція

Лю Є (1964 р.н.) добре відомий в Китаї своїми мрійливими образами дітей (іл. 8–11). Певною мірою Лю Є є піонером китайського

мистецтва дунхуа. На його картинах кожен герой стає персонажем анімаційного фільму. На відміну від подорожуючого хлопчика

Лі Цзікая, головним персонажем Лю Є стає дівчинка з великою головою і маленьким тілом [8, с. 131].

Однією з ранніх живописних серій Лю Є є «Червона завіса», яка була написана незабаром після його повернення з Європи до Китаю. Театральна завіса – це символ з подвійним значенням, що не просто візуально прикрашає сцену, а немов «приховує» від глядача реальність [8, с. 130]. Беземоційно співаючі «херувими» однакові, не мають індивідуальності, розташовані акуратно в ряд, щоб створити відчуття порядку та дисципліни, що є досить незвичайним серед груп галасливих дітей. Сповнена таємничістю, завіса стає постійним мотивом у роботах художника, створюючи глибоке відчуття просторової та часової відгородженості героїв від реального світу, ширмою, що приховує правду життя ілюзією.

В роботі «Хор Ангелів (Червоний)» (іл. 9) насичений багряно-червоний колір

завіси додає ще один шар значення цьому кольору, символу радості та удачі в китайській культурі. Він був безповоротно перетворений в ідеологічний колір під час Культурної революції в Китаї (1960–1970 і рр.), монополізований комуністичною революційною пропагандою. Лю Є згадував: «Я виріс у світі, який був покритий червоним – червоне сонце, червоний прапор, червоні шарфи – що стало візуальною емблемою мого дитинства...» [4, р. 25]. Майстер використовує силу уяви, дозволяючи новим значенням та асоціаціям як східних, так і західних культурних традицій вільно взаємодіяти з гротескною «анімаційністю». У цьому сенсі серія живописних полотен «Червона завіса» декларує звільнення митця від заангажованості в мистецтві. Символи в його творах багатозначні, сюрреалістичні, а синтетична природа художнього образу спирається на китайське дунхуа, в якому поєднуються гротескність, іронічність, алегоричність.

Іл. 10. Лю Є. Убий мене ніжно. 2004. Полотно, олія. 54,7x71,7. Приватна колекція

Іл. 11. Лю Є. Композиція з місячним світлом. 2005. Полотно, акрил, олія. 45x45. Приватна колекція

«Композиція з місячним світлом» (іл. 11) пронизана внутрішньою таємницею та багатозначністю, віддає шану творчості видатного нідерландського художника Піта Мондріана (1872–1944), історичному та культурному надбанню західного модерністичного мистецтва. Як і в більшості картин

Лю Є, головним персонажем твору залишається маленька дівчина, яка стоїть перед картиною Піта Мондріана, яскравого представника абстракціонізму в світовому мистецтві. Твори нідерландського майстра, які належать до найважливіших мотивів Лю Є, з'являються в композиціях художника з

початку 1990-х років. «Композиція № II із синім і жовтим» (1930) Мондріана висить на голій блакитній стіні, ретельно «вписується» у простір живописного твору, демонструючи осмислення традиційних західних мистецько-історичних категорій, «історичні алюзії» нового часу.

Лю Є вперше побачив репродукції з картин Піта Мондріана у 1980 році під час навчання в Пекінській промисловій художній школі. Пізніше – під час свого тривалого навчання в Європі: спочатку в Берліні в 1994 році, а потім в Амстердамі у 1998 році, художник отримав нагоду «вивчити» багато робіт нідерландського абстракціоніста [7, с. 67]. Лю неодноразово «цитував» його твори, розміщуючи їх у своїх власних полотнах, щоб досягти відчуття картини в картині, як видиму крос-часову модель, початок нової ери і систему відліку «сучасної актуалізації» абстракціонізму.

Висновки. Під впливом анімації китайські станковісти знаходять нові способи поєднання традиційного мистецтва та сучасних тенденцій. Тема дитинства в сучасному олійному живописі Китаю збагачується новими ідеями, образами та стилями. Художники намагаються доторкнутися до таємниць людської психіки, до природи несвідомого, заснованого на ірраціональних способах пояснення світу, близьких до мислення дитини, втілення глобальних проблем суспільства через взаємодії «гри і міфу». Через естетичні елементи, сюжетні лінії та символіку дунхуа, китайські художники знаходять нові способи вираження дитячих тем та рефлексій, створюючи унікальні твори, що поєднують традиційні та сучасні підходи. Це сприяє формуванню нового, більш різноманітного та багатогранного, художнього напрямку мистецтва Китаю. Перспективою подальших досліджень є вивчення теми дитинства в китайському живописі.

Література:

1. Hou Hanru. Entropy, Chinese Artists, Western Art Institutions: A New Internationalism. In *Contemporary Chinese Art: Primary Documents*, edited by Wu Hung. New York: Museum of Modern Art, 2010. Pp. 363–365.
2. Hu Xiaohan. *Chinese Contemporaneity: The Post-70s Ego Generation Artist and Video Art*. Yale: ProQuest Dissertations & Theses, 2019. 49 p.
3. Hung Wu. *Contemporary Chinese Art: A History: 1970s-2000s*. London: Thames & Hudson, 2014. 420 p.
4. Ling Yun Tang. Post-70s Artists and the Search for the Self in China. In *Chinese Modernity and the Individual Psyche*, edited by Andrew B. Kipnis. New York, NY: Palgrave Macmillan, 2012. Pp. 24–31.
5. 王欣. 当代油画题材中儿童形象风格解析. *审美与艺术学*. 2022. № 10. 頁. 86–89. [Ван Сін. Аналіз стилю дитячого образу в сучасній тематичі олійного живопису. *Естетика і мистецтво*. 2022. № 10. С. 86–89].
6. 王燕红. 浅析当代油画中的 «儿童» 绘画性. *书画长廊*. 2018. №1. 頁. 126. [Ван Яньхун. Короткий аналіз якості «дитячого» живопису в сучасному олійному живописі. *Галерея каліграфії та живопису*. 2018. №1. С. 126].
7. 李丹妮. 李继开: 白日梦悄悄生长. *艺术世界*. 作者单位: 扬州大学艺术学院美术系. 2007. № 5. 頁. 66–69. [Лі Данні. Лі Цзікай: Мрії ростуть тихо. *Світ мистецтва*. 2007. № 5. С. 66–69].
8. 李雅玲. 打开的潘多拉之盒: 解读当代油画中卡通的儿童形象. *美术广角*. 2017. №·11. 頁. 130–131. [Лі Ялінг. Відкрийте ящик Пандори: Інтерпретація анімаційних дитячих образів у сучасному олійному живописі. *Естетика мистецтва*. 2017. №·11. С. 130–131].
9. 赵强. 中国当代油画中的儿童形象解读. *艺术教育*. 2010 № 12. 頁. 11–12. [Чжао Цян. Інтерпретація дитячих образів у сучасному китайському живописі. *Художня освіта*. 2010. №12. С. 11–12].

References:

1. Hou Hanru (2010). Entropy, Chinese Artists, Western Art Institutions: A New Internationalism. In *Contemporary Chinese Art: Primary Documents*, edited by Wu Hung. New York: Museum of Modern Art, 2010. Pp. 363–365.
2. Hu Xiaohan (2019). *Chinese Contemporaneity: The Post-70s Ego Generation Artist and Video Art*. Yale: ProQuest Dissertations & Theses, 2019. 49 p.
3. Hung Wu (2014). *Contemporary Chinese Art: A History: 1970s-2000s*. London: Thames & Hudson, 2014. 420 p.

4. Ling Yun Tang (2012). Post-70s Artists and the Search for the Self in China. In *Chinese Modernity and the Individual Psyche*, edited by Andrew B. Kipnis. New York, NY: Palgrave Macmillan, 2012. Pp. 24–31.
5. 王欣. (2022). 当代油画题材中儿童形象风格解析.[Analysis of the style of children's images in contemporary oil paintings]. *审美与艺术学. Aesthetics and Art*, 10. [in Chinese].
6. 王燕红. (2018). 浅析当代油画中的「儿童」绘画性. [A brief analysis of the painting nature of "children" in contemporary oil paintings]. *书画长廊. Calligraphy and Painting Gallery*, 1. [in Chinese].
7. 李丹妮. (2007). 李继开: 白日梦悄悄生长. *艺术世界. [Li Jikai: Daydreams grow quietly]. 作者单位. Art World*, 5. [in Chinese].
8. 李雅玲. (2017). 打开的潘多拉之盒: 解读当代油画中卡通的儿童形象. [Open Pandora's Box: Interpretation of Cartoon Children's Images in Contemporary Oil Paintings]. *美术广角. Aesthetics of art*, 11. [in Chinese].
9. 赵强. (2010). 中国当代油画中的儿童形象解读. [Interpretation of children's images in modern Chinese painting]. *艺术教育. Art education*, 12. [in Chinese].